

پایگاه های اینترنتی شیعه

سعیده غروی⁰

اشاره

در عصری که به «انفجار اطلاعات» نامگذاری شده، چنان مرزهای دور و دراز در هم تنیده شده اند که جهان به «دهکده جهان» موسوم گشته است. ویژگی برجسته این دهکده در دسترس بودن اطلاعات موجود در آن است، در هر جای آن که باشد و از هر نوع. اما برای سهولت دسترسی بدان، مدیریت اطلاعات لازم است؛ یعنی طبقه بندی صحیح منابع قابل استفاده تا سهولت بیشتر کاربران را موجب شود. بدین منظور، در هر شماره، برخی از پایگاه های اینترنتی شیعه را برای شما عزیزان معرفی می کنیم تا محققان گرامی علاقه مند به بررسی موضوعات شیعه، بتوانند به راحتی در کم ترین زمان به اطلاعات مورد نظر دست پیدا کنند.

مقدمه

با وجود پیشرفت سریع در حوزه تولید علم، یکی از خلأهای عمده در عصر موسوم به «عصر انفجار اطلاعات»، مدیریت اطلاعات است؛ بدین معنا که بدون طبقه بندی صحیح منابع، نمی توان از این همه اطلاعات عرضه شده استفاده بهینه کرد.

بی تردید، یکی از کارهای ارزشمند در جهان امروز این است که افرادی با استفاده از فناوری اطلاعات، زمینه بهره برداری کارآمد از محصولات علمی را فراهم کنند. طبقه بندی درست منابع علمی و اطلاعاتی و عرضه آن ها از طریق اینترنت، نمونه ای از این کار ارزشمند است.

شبکه جهانی اینترنت بستری مناسب برای تبادل اطلاعات و ابزاری کارآمد برای معرفی فکر و اندیشه، آیین و مذهب، اقتصاد و تجارت و مانند آن می باشد که انسان قرن بیست و یکم را با فراوانی اطلاعات و سهولت دست یابی به آن ها مواجه نموده است.

در حال حاضر، بیش از هزار پایگاه بزرگ و کوچک شیعی به اطلاع رسانی درباره مکتب تشیع و معارف اهل بیت (علیهم السلام) پرداخته و مطالب فراوان و متنوعی را به زبان های گوناگون در اختیار کاربران خود قرار داده اند.

هدف ما در این نشریه آن است که در هر شماره برخی از پایگاه های اینترنتی شیعه را برای آشنایی شما عزیزان معرفی کنیم. در این شماره، به معرفی پایگاه حدیثی مؤسسه تحقیقاتی «دارالحدیث» (حدیث نت) با نشانی الکترونیکی: www.hadith.net می پردازیم.

* پایگاه حدیث نت

این پایگاه به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی خدمات خود را به کاربران ارائه می دهد. در صفحه صفر پایگاه، کاربر می تواند زبان مورد نظر خود را انتخاب نماید. با زبان فارسی که وارد پایگاه شویم، در صفحه اول، عناوین بخش های موجود عبارتند از: قرآن، حدیث، پیامبر و اهل بیت(علیهم السلام)، امام علی(علیه السلام)، پژوهش ها، دانستنی ها، کتابخانه، محصولات، ویژه، دیگر پایگاه ها.

اینک به معرفی بخش هایی که تحت عناوین مزبور آمده اند می پردازیم:

1. قرآن

- در صفحه مربوط به قرآن، این اطلاعات گنجانده شده اند:
- الف. تاریخ قرآن: شامل دو مقاله درباره سیر تدوین قرآن و کتاب شناسی قرآن کریم می باشد.
 - ب. قرآن در اسلام: مشتمل بر دو مقاله با عناوین «رابطه متقابل کتاب و سنت» و «مراتب انس با قرآن» می باشد.
 - ج. تفسیر روایی: به توضیحی درباره تفاسیر روایی قرآن قرن 11 هجری پرداخته است.
 - د. پیرامون قرآن: در این قسمت، نرم افزارهای قرآنی برای استفاده علمی محققان معرفی شده اند.

2. حدیث

- در صفحه مربوط به حدیث، عناوین ذیل جای دارند:
- الف. تعریف حدیث
 - ب. جایگاه حدیث: شامل جایگاه سنت از دیدگاه شیعه، اساس عمل به حدیث، رابطه قرآن و حدیث، بررسی تطبیقی حدیث شیعه و اهل سنت می باشد.
 - ج. علوم حدیث: بیانگر اقسام علوم حدیث می باشد.
 - د. نقد حدیث: شیوه های ارزیابی اسناد حدیث و اجتهاد در فهم نصوص را در اختیار کاربر قرار می دهد.
 - هـ. منابع حدیث: در این قسمت، فهرستی از منابع حدیث شیعه گردآوری شده است.

3. پیامبر و اهل بیت(علیهم السلام)

در این بخش از پایگاه، بخش اهل بیت، که شامل فهرست موضوعی و فهرست منابع تحقیقی می باشد، تنظیم شده است.

در بخش دوم، ذیل عنوان «دوازده امام(علیهم السلام) در منابع اهل سنت»، به بحث درباره

احادیث موجود در منابع اهل سنت درباره اهل بیت (علیهم السلام) و اظهارات دانشمندان اهل سنت در این مورد پرداخته شده است.

4. امام علی (علیه السلام)

این بخش مطالب ارزشمندی در خود دارد که عبارتند از:

الف. نهج البلاغه: مقاله ای است که به معرفی اجمالی نهج البلاغه با اشاره به ابعاد گوناگون آن پرداخته.

ب. کتاب ها: متن کتاب عیون الحکم و المواعظ که به زبان عربی بوده و در بردارنده سخنانی از حضرت علی (علیه السلام) می باشد، در این بخش قرار دارد.

ج. رساله ها: در این قسمت، هفت رساله از نامداران علوم دینی در خصوص سخنان حضرت علی بن ابی طالب (علیه السلام) قابل دست یابی می باشند.

د. مقالات: 35 مقاله از مؤلفان معاصر درباره شخصیت حضرت (علیه السلام)، حدیث غدیر، نهج البلاغه، دیوان امام علی (علیه السلام)، غرر الحکم و درر الکلم و مطالبی دیگر در این بخش از پایگاه ارائه گردیده اند.

5. پژوهش ها

زیر مجموعه های این بخش شامل موارد ذیل می باشند:

الف. روش تحقیق: مقاله ای است که شیوه های ارزیابی اسناد حدیث را مورد بحث قرار داده.

ب. بایسته های تحقیق: یازده عنوان از عناوین مورد نیاز، که تا کنون تحقیقی پیرامون آن صورت نگرفته، در حوزه مباحث حدیثی پیشنهاد گردیده اند؛ از قبیل: جستجو در کتاب هایی از بزرگان محدث که در دسترس نمی باشند.

ج. مراکز تحقیقاتی: به معرفی هشت مرکز از مراکز تحقیقاتی علوم اسلامی که در حوزه حدیث نیز فعالیت می کنند، می پردازد که این مراکز عبارتند از: پژوهشکده باقرالعلوم (علیه السلام)، دفتر تحقیقاتی یس، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، مرکز معجم فقهی، مرکز مطالعه و تحقیقات اسلامی (پژوهشگاه)، مؤسسه آل البیت (علیهم السلام)، مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین (علیه السلام)، و مؤسسه نشر اهل البیت (علیهم السلام).

د. با پژوهشگران: به ارائه گفتوگوهایی با 12 تن از صاحب نظران حدیث در عصر حاضر پرداخته است.

6. دانستنی ها

الف. آشنایی با کتب حدیث: در این بخش، به 193 کتاب از مجموعه کتبی که در بردارنده احادیث ائمه اطهار (علیهم السلام) می باشند، به اجمال اشاره شده اند.

ب. آشنایی با مؤلفان: زندگی نامه ده تن از مؤلفان کتب حدیث که تا پیش از قرن 11 هجری می زیسته اند، در این بخش از پایگاه قابل دست رسی می باشد. این بزرگان عبارتند از: شیخ طوسی، علی بن ابراهیم قمی، حسین بن سعید اهوازی، شیخ کلینی، شیخ صدوق، شیخ طبرسی، شیخ حرّ عاملی، علامه مجلسی، حسن بن زین الدین الشهید الثانی، و ملا محسن فیض کاشانی. چینش این زندگی نامه ها بر اساس تاریخ حیات صاحبان آن ها نمی باشد.

ج. آشنایی با روایان: در این بخش، پایگاه به معرفی زندگی نامه هجده تن از روایان حدیث شیعه از صحابه رسول الله (صلی الله علیه وآله)، تابعین، تابعین تابعین و طبقات بعدی از اصحاب ائمه اطهار (علیهم السلام) پرداخته است.

نکته جالبی که در این بخش به چشم می خورد، وجود اسماء بنت عمیس در میان این روایان بزرگ شیعه می باشد. آنچه در زندگی نامه این بانو درخور ذکر است سخنانی از معصومان (علیهم السلام) درباره ایشان است که از جمله، این موارد در این بخش آمده: «امام باقر (علیه السلام) در روایتی، هفت خواهر بهشتی را نام می برد و رحمت الهی را بر آنان نازل می داند که در ابتدای آنان، نام اسماء دختر عمیس است. در حدیثی از پیامبر (صلی الله علیه وآله) نام اسماء در میان خواهران مؤمن آمده است. امام صادق (علیه السلام) نجابت محمد بن ابی بکر را از جانب مادرش اسماء بنت عمیس می داند و...»

د. آشنایی با مراکز حدیثی: در این قسمت، همان صفحه مراکز تحقیقاتی، که در قسمت پژوهش ها معرفی شده بود، مجدداً به نمایش درمی آید. هـ. روایان مشترك: جمع کثیری از روایان در منابع شیعه و اهل سنت مشترکند که این بخش به معرفی این روایان می پردازد.

7. کتابخانه

این صفحه آماده بهره برداری نیست و در حال ساخت می باشد.

8. ویژه

این بخش شامل موارد ذیل می باشد:

الف. ویژه نامه ها: این بخش متناسب با ایام مذهبی سال ترتیب یافته و هم اکنون ویژه نامه محرم و صفر در آن قرار گرفته است. این ویژه نامه به حادثه عاشورا، علل، درس ها و عبرت ها، شناخت مختصری از زندگی امام حسین (علیه السلام)، زنان و نهضت حسینی، بانوی کربلا، نامه ها و

ملاقات های امام حسین (علیه السلام) و مانند آن اشاره می کند.

ب. خبر و گزارش: اخبار مربوط به دارالحدیث در این قسمت قابل مطالعه می باشند.

ج. گوناگون: چهل حدیث از احادیث اهل بیت (علیهم السلام) برای جوانان با ذکر نشانی در آن گنجانده اند.

د. کودک و نوجوان: در این بخش، نهج البلاغه در قالب داستان برای کودکان و نوجوانان معرفی شده است.

هـ. جوان: کلیه مطالب چهار شماره اول نشریه موضوعی ویژه جوانان با نام زندگی در این بخش از سایت برای جوانان قابل دست یابی است که عناوین هر شماره عبارتند از:

شماره اول: «دفتر دوستی»؛

شماره دوم: «دفتر شادابی»؛

شماره سوم: «دفتر اعتماد به نفس»؛

شماره چهارم: «دفتر انس با خدا».

و. مسابقه: بسیاری از جملات مشهور و یا کلمات حکمت آمیز به عنوان احادیث اهل بیت (علیهم السلام) در کلمات مردم، سخنرانی خطبا و حتی کتب و مقالات نویسندگان مطرح می شوند که پس از بررسی و جستجو، مصدر حدیثی و یا نسخ قابل اعتنایی که نشانگر صدور آن کلمات از معصومان باشد، ندارند. برخی از این جملات مشهور در جستجوی ابتدایی، مصدری برای آن ها یافت نشده است، که در این بخش ارائه می گردند. به کسانی که بتوانند برای هر يك از این جملات مصدری حدیثی، که تا پیش از قرن 9 هجری تدوین شده باشد بیابند، از سوی «مرکز اطلاع رسانی دارالحدیث» جوایزی تعلق می گیرد. برخی از این احادیث عبارتند از: «أطلبوا العلم من المهد إلى اللحد»، «مَنْ عَلَّمَنِي حَرْفًا فَقَدْ صَيَّرَنِي عَبْدًا»، «الصلاة معراج المؤمن»، «أذكروا أمواتكم بالخير» و مانند آن.

هـ. صوت: هفت سرود مذهبی در این قسمت برای علاقه مندان قابل استفاده می باشند. فایل مربوط به این توشیح نیز قابل پیاده کردن بر روی رایانه کاربر است.

و. تصویر: تصاویری از اماکن متبرکه و کتیبه های حدیثی در اختیار کاربران قرار داده شده است.
ز. فیلم: هفت قطعه فیلم مربوط به دارالحدیث و دانشکده علوم حدیث در این بخش از پایگاه قرار دارند.

نکات قابل ذکر

1. پایگاه حدیث نت در حال تکمیل است و برخی از قسمت های آن هنوز آماده بهره برداری نمی باشد.

2. این پایگاه بخشی را برای ارسال سؤال به مسئول پایگاه در نظر گرفته است که پاسخ آن مستقیماً به نشانی الکترونیکی سؤال کننده ارسال می شود.

3. با وجود ویژگی های مفید و اطلاعات سودمند در این پایگاه، نقایص و کاستی هایی به چشم می خورد؛ از جمله آنکه عناوین مطرح شده در بخش های گوناگون این پایگاه کافی نبوده، تمام موضوعات حدیثی را دربر نمی گیرند. در بخش پژوهش ها، پایان نامه های حدیثی معرفی نشده اند. در قسمت معرفی راویان حدیث، تنها 18 نفر معرفی شده اند، و در معرفی مؤلفان حدیث شیعیه، تنها به 10 نفر اکتفا گردیده است.

امیدواریم با راه اندازی هر چه زودتر بخش کتابخانه و رفع نواقص و کاستی ها، این پایگاه جوابگوی پژوهشگران بیشتری باشد.

